Lee G. C., Historical Iurisprudence. An introduction to the systematic study of the development of law. New York, Macmillan 1900 (XV. + 517 str.).

Spisovatel pokouší se o všeobecné a srovnávací dějiny práva jakožto část dějin kulturního života národů vzdělaných. Úkol dějin takových nespatřuje ve snůšce právních institucí všelikých národů divokých, barbarských a vzdělaných, nýbrž ve výkladu právních řádů toliko těch národů, jež tvoří souvislé články historického vývoje práva a právnictví evropského i těch zemí mimoevropských, které vzdělanost evropskou přijaly, — aby takto vysvitly historické, vývojové základy našich právních řádů, hlavních pojmů a institucí, jakož i podíl jednotlivých národů historických na nynějším právním životě evropském. Vědecké zpracování evropského vývoje právního, v němž vedle jistých růzností zvláštních jeví se jednak četné shody a podobnosti následkem stejných neb podobných podmínek sociálních, pak ale ve větších neb menších rozměrech sukcessivní vzájemné výměny a recepce práva, pokládá Lee v tomto vymezení za možné (srv. str. 1—11).

Z tohoto stanoviska probírá L. předem právní řád staré říše babylonské (str. 12—49), jemuž přičítá veliký vliv na právo evropské; pak právo Egypta (50—85) a právo foenické (86—94). Kromě babylonského mělo ze semitických řádů právních též právo israelské (95—125) prostřednictvím náboženství křesťanského neobyčejný a trvalý význam pro právní idey světa celého. Právo indické (123—158), jehož výklad pak následuje, není sice přímo článkem ve vývoji práva evropského; poskytuje však velice důležitou a zajímavou látku porovnávací jakožto právo arické, na jehož vývoj nepůsobilo žádné právo semitické. Podobný příklad podává sice též t. zv. bretonské právo (irsko-keltické), to však bylo záhy úplně zatlačeno právem anglickým. Následuje právo řecké (159 -185) a pak právo římské, tvořící veliký most mezi právem starým a novověkým (187—324). Právo kanonické (325—359), t. zv. leges barbarorum (360—385) a recipované právo římské (v Italii, v Německu, ve Francii, v Španělích a ve Skotsku) jsou přímé základy nového práva a právnictví, jež vyznačují na konec velké moderní kodifikace práva soukromého. Poslední stať spisu věnována jest vývoji práva anglického (původem germanského), kteréž i co do trvání i co do rozsahu platnosti podobá se právu římskému, jehož vlivem nejméně a jen nepřímo bylo zasaženo. — Těžiště spisu záleží ve vylíčení vývoje starověkých řádů právních (najmě práva soukromého, nikoli trestního a veřejného), jež staly se základem středověkého a novověkého vývoje právního v Evropě. O postavení a podílu práv slovanských národů ve vývoji tomto L. se nezmiňuje.

Spis jest výsledkem bádání původních, při nichž však přihlíženo jest též k výsledkům prací velkých mistrů evropské literatury právně-historické. Po stránce methodické i zásadním vymezením a uspořádáním obsahu ukazuje, že vědecké řešení otázky všeobecných dějin vývoje právního aspoň pokud jde o právo evropské není beznadějné. *Dr. Jos. Trakal.*

Rivista di storia e filosofia del diritto (dir. *Salvioli G., D'Aguanno G.*). Palermo. Anno I. II. (1897—1900). — Časopis tento založen byl r. 1897 jmenovanými professory university Palermské, k nimž při II. ročníku přistoupil prof. L. Sic. Villanueva — k pěstění dějin práva (najmě vlašského) a filosofie právní methodou positivní i po stránce sociologické. R. 1897 vyšlo 12 sešitů;

od r. 1898—1901 však v nepravidelných lhůtách teprv dalších 6 sešitů jakožto ročník druhý. — Ze statí právně-filosofických I. ročníku uvádíme: Faggi A., Sul materialismo storico; D'Aguanno, Lo spiritualismo e il positivismo nella filosofia giuridica contemporanea; Gioffredi R., Le teorie etiche e giuridiche di Guyan e la morale evoluzionista; R. de la Grasserie, Della vera divisione dei poteri e delle funzioni; Marino L., La coscienza della communanza laboratorio della legislazione; Faggi A., Monadologia e sociologia; Marino L., Filosofia e legislazione; D'Aguanno, La filosofia etico-giuridica dai primordi fino ad Aristotele. — V obsahu ročníku II. převládají články z dějin právních. Z filosofických a sociologických: Mazzarella, La condizione giuridica del marito nella familia matriarcale; Sorel G., Le idee giuridiche nel Marxismo; D'Aguanno, La morale e il diritto nei sistemi stoico ed epicureo. — K sešitům I. ročníku připojena jest zvláštní příloha zabývající se otázkou a hnutím na prospěch míru »Bolletino per la quistione della pace internazionale«. *Tkl.*

Dr. Kistiakowski, Gesellschaft und Einzelwesen. (Eine methodologische Studie.) Berlin. 1899. Str. X. a 205.

1. Od pradávna snaží se myslitelé vysvětliti autonomní povahu státu. Pokládajíce jej za subjekt schopný práva, vůle a jednání, zapomínali, že tato vlastnost státu jest pouhým pojmem a hledali jí v něčem konkrétním. Prohlašovali tedy stát za jakéhosi člověka velikých rozměrů. Platon, Hobbes, Montesquieu i Rousseau chytali se této analogie, v kterou však předem věříce, nedokazovali jí.

2. Teprve od počátku 19. století učenci jali se tyto a podobné obdoby zkoušeti a vyhledávati, co skutečně je shodného, co rozdílného mezi tou srovnávanou dvojicí. Ale obrali si nejprve širší pojmy, totiž společnost a organismus, přirovnávajíce onu ne s jednotlivým člověkem, nýbrž s živoucím tělem vůbec. — Že společnost je souborná jednota, z lidí složená, bylo samozřejmo. Bylo jen vyšetřiti, které jsou zvláštnosti tohoto společenského života, kterými zákony se spravuje, a jak definovati substanci, na které je patrný. Než příměr biologického organismu se společenským, jak jej provádí starší škola organická, kulhá. Než ještě byl počat, badatelé měli si předložiti otázku, zda společnost vůbec tělem fysickým jest. Potom teprve bylo se ptáti, jakou má rozlohu v prostoru a zevnější obrysy. Zatím většina myslitelů toliko uznává, že organismus společenský nemá pevného, nekolísavého tvaru zevnějšího. Neshody nové nastaly, co je prvkem onoho společenského těla: zda individuum, zda rodina či snad pouhá monada (čím měl totiž organismus společenský co nejvíce býti sblížen s biologickým).

Takto společnost ukvapeně vyhlašována za organismus, jako by již tím vysvětlena byla její substance; ba tím již prý lze definovati i společenský život, jenž prý záleží »ve vztahu součástí« (Spencer), a jsou-li části živé, jest i celek, z nich složený. Ale bylo spíše na snadě hádati, že život toho celku bude jinaký a ne stejný. Krom toho tvrzeno, že tytéž všeobecné zákony, které byly objeveny o jiných zjevech přírodních, jsou platny i o zjevech společenských. V skutku však jsou jednotlivé ty zákony platny pouze jen v jistých příslušných skupinách úkazů. Jsou zákony chemické, hvězdářské, fysické a jiné zvláštní. Společné, co vyhledáváme ve všech oborech rozličných výjevů, jest pouze, že druží se k sobě jako příčina a účin. Tento příčinný svazek však není sám zákonem, nýbrž normou našeho myšlení. I když úkazy spole-